

Karin Smirnof

ORLOV KRIK

SEDMI DEO SERIJALA
MILENIJUM

Sa švedskog prevela

Jelena Ivetić

**Čarobna
knjiga**

Vidi ona gde se podiže
po drugi put
zemlja iz mora
zelena večno;
padaju vodopadi,
visoko leti orao
onaj što u planinama
ribu lovi.

Proroštvo proročice
Starija Eda

Čistač je pogledao na sat. Od trenutka kada stavi meso na hranilište, prođe četrdeset sekundi pre nego što se prvi orao, ženka, ustremi ka njemu.

Nikad ne zna odakle tačno dolazi. Možda sedi na drvetu u blizini. Ili lebdi nekoliko hiljada metara iznad njega. S vidom dvesta puta oštrijim od ljudskog, može da uoči plen s razdaljine od nekoliko kilometara. On sam sedi pedesetak metara od hranilišta, dobro sakriven, i prati obrok kroz dvogled.

Osam slova, horizontalno. *Mesožder*. Ljubav koju oseća prema ovim pticama nije poput očinske, jer šta pa on zna o tome. Ali ipak ne može da ih ne posmatra kao svoju decu.

Razmišlja o njima pre nego što zaspi. Odmah nakon što se probudi. Misli o njima tokom svih neizbežnih zadataka, poput sečenja drva, spremanja hrane ili paljenja vatre. Da li su se parili? Hoće li mladunčad preživeti? Uspevaju li da nađu dovoljno hrane? Hoće li preživeti zimu? Hoće. Uz njegovu pomoć i dobru godinu za voluharice, preživeće zimu.

Protrljao je oči zglobovima prstiju. Sunce je visoko na nebu i greje mu leđa. Možda poslednji put ove jeseni. Nema veze. Njegova kuća je u kutku sveta koji je i bog zaboravio. Doduše, „kuća” je možda prejaka reč. Koliba koja je stajala prazna otkad su poslednji šumari otišli početkom šezdesetih godina, a područje proglašeno rezervatom.

Teren je neprohodan, sačinjen od neusaglašenih predela, starih šuma, jezera, močvara i brda. Do tamo nema pravog puta. Osim staza kojima se kreću životinje, vide se samo blede tragovi starog šumskog puta koji

priroda polako prisvaja. Jedini način da se do tamo stigne jeste pešice ili četvorotočkašem, ali onda čovek mora da zna kuda da ide.

Do najbližeg prometnog puta ima oko deset kilometara. On se kreće u radijusu od maksimalno nekoliko kilometara oko kolibe. Od početka je obeležio pravce granama, da se ne izgubi. Tako ima potok za pecanje, oborena stabla gde se snabdeva cepanicama i proplanke pogodne za posmatranje ptica i manjih divljih životinja.

Koliba mu je utočište. Blago modernizovana, sa agregatom na dizel-gorivo koji koristi da puni mobilni telefon. Ovde nije niko. Čovek bez imena, prošlosti ili budućnosti. Samo postoji. Živi u sadašnjosti. Rano ide da spava. Budi se u zoru. Radi ono što mora i ne pita se da li je ispravno ili pogrešno.

U drvene zidove urezane su godine. I imena. Poruke od usamljenih muškaraca za budućnost. Ulof Pešon 1881. Laš Pešon 1890. Sven-Erik Eskula 1910. I tako dalje. Ali kakva je usamljenost ako ne relativna. Nekada prođu meseci da ne razgovara ni sa kim sem sa samim sobom, pticama, drvećem ili čak kamenjem. I dalje se oseća manje usamljeno nego ikad ranije. Kao da se vratio u detinjstvo. Dan po dan, približava se dečaku koji je tražio pribežište u šumi. Dečaku koji je učio kako svet funkcioniše tako što je nepomično posmatrao ples tetreba na proleće. Pratio kako se lisica brine o svojim mladuncima dok odrastaju, mrave kako rade svoje smene u mravinjaku i potkornjake kako kopaju svoj put kroz grane smreke.

Dečak ima oca. Golemog đavola s rukama koje sežu svuda. Dečak ima majku. Nju niko ne uzima u obzir. Dečak ima brata. Trči, kaže kada otac dođe kući i dečak trči ka šumi.

Pronalazi guštera slepića. Kada odbaci svoj rep, on ga ponovo uhvati. Izvuče nož iz futrole, odseče glavu od tela i sve se utiša. On je tišina.

Dečak stavi guštera na kamen. Nasloni se na stablo smreke i obriše nož o pantalone. Zastruže njime po noktu. Duž oštrice se nalazi sloboda. Niko ne može da mu je oduzme.

Još jedan orao se približava. Mladi mužjak. Još uvek nema bela pera na stomaku, odliku odraslih mužjaka, ni žut kljun. Verovatno

je rođen prošle godine. Maksimum dve godine, zapisao je u svesku. Nije uobičajeno, ali dešava se s vremena na vreme da mladi orlovi ostanu na mestu gde su se rodili umesto da odlete na jug. Mogući defekt ili bolest. Znak pitanja. Obrati pažnju. Znak uzvika.

Ženka je toliko zauzeta da i ne primeti kad se mladi mužjak, koji je isprva kružio nad mesom, ustremi nadole. Uglavnom su preostali komadi kostiju. Dopušta mu da priđe. Čupaju i vuku dok žile ne popuste i ne skliznu im niz grlo kao špagete.

U tih nekoliko minuta vrhunac dana je gotov. Spakovao je svesku i termos u ranac. Prebacio je pušku preko ramena i izmigoljio se iz skrovišta. Desna noga, kao po običaju, ne sluša. Mora da je okrene u pravcu ka kući. Put do kuće je duž životinjske staze. Breze, jove i ive već su olistale. Nabrao je šaku brusnica i napravio gorko-slatku grimasu. I miris preostalih delova mesa spakovanih u plastičnu kantu s poklopcem je gorko-sladak. Dobro se zakamufirao ispod smreke, ali ipak. Trebalo je da baci sve u hranilicu u isto vreme, ali nije mogao. Trenutak sa orlovima mu je sve. Za njih diše, jede, spava, sere. Sutra će ponovo otići tamo. Telefon mu je zazvonio. Samo jedna osoba ima njegov broj. Postoji samo jedna osoba koju on zove.

„Da”, rekao je. „Aha. Sutra pre podne. U redu.”

Jutro je hladnije nego inače. Stavio je još nekoliko cepanica u vatru i zagrejao ruke na šolji kafe. Ako namerava da stigne do seoskog puta, mora uskoro da krene. Nešto bi moglo da se dogodi usput. Četvorotočkaš može da se pokvari. Tlo je možda potopljeno.

Prvih nekoliko kilometara hoda do mesta gde je skriven četvorotočkaš. Čisto iz bezbednosnih razloga. Ako bi ga neko, nasuprot svim očekivanjima, pronašao, ne bi ga mogao dovesti u vezu s kolibom niti s njim.

Dok hoda, traga za orlom belorepanom. Jedno od gnezda nalazi se u istom pravcu, ali ptica nema na vidiku. Šteta. To bi mu dalo razlog da se raduje. Nije da strepi, ali ipak. Orao belorepan je znak. Dobar znak.

Kad je stigao, očistio je grančice jele s vozila, stavio ranac u torbu s prednje strane i krenuo ka mestu sastanka.

Tlo izdržava, sve ide po planu. S deset minuta na raspolaganju, čekao je, dobro skriven od puta, pre nego što će prići rampi i okrenuti četvorotočkaša unazad.

Automobil je već tu. Uvek ista osoba dostavlja. Za čistača je on dostavljač. Za dostavljača, on je čistač. Ne poznaju se. Samo razmene pokoju reč.

„Ko ti izdaje naređenja?“, pita.

Odgovor ga smiruje. Što kraći lanac, to manje karika.

Ovog puta je tražio osnovne potrepštine. Flašu viskija i malo svežih proizvoda. I, kao i obično, dnevne novine. Strpao je i to u torbu i vratio se do automobila.

Dostavljač je izvadio telo sa zadnjeg sedišta.

Žena, to je neobično. Ruke su joj vezane, s vrećom preko glave. Nerazumljivi zvuci nagoveštavaju da joj je preko usta zalepljena traka. Dobro je. Bar ga neće ubiti pričanjem.

„Radi s njom šta želiš“, rekao je dostavljač, „ruke su ti odrešene.“

Šta god želi, dokle god radi svoj posao.

Ljudi koji se nađu na njegovom putu zaslužili su svoju sudbinu. Zasad mu je savest čista. Ne ubija iz požude, niti je psihopata, iako ga drugi u okolini sigurno vide kao nekoga ko ubija nagonski.

Imaju dogovor. Dokle god oni poštuju svoj deo dogovora, i on će.

„Šta je uradila?“, pitao je za promenu. Možda jer je žena. Možda jer je dostavljač prva osoba s kojom je razgovarao posle dugo vremena.

„Ništa novo“, rekao je dostavljač. „Više od toga ne znam“, i čistač mu veruje.

Seo je na četvorotočkaš i dostavljač mu je pomogao da namesti telo ispred sebe. Telo zvuči bolje nego žena.

„Stavi i pojas“, rekao je. „Nego šta, lepotice. Ne želimo da spadneš usput.“

Otpozdravio je rukom i odvezao se ka kolibi.

Dok je kamuflirao vozilo, telo je bilo vezano za drvo. Nije bilo u potpunosti tiho. Slabašno je cvilelo poput bolesne mačke. Bolesne mačke treba ubiti. Orlova i dalje nije bilo na vidiku.

„Idemo”, rekao je i gurnuo telo pred sobom. Ustanovio je da nije u fizički dobrom stanju kao on. Na posljednjem delu puta mora da je šutne u noge kako bi pomerila stopala.

Nikad ne donosi tela u kolibu. Ovo je izuzetak. Gurnuo ju je na krevet i seo na stolicu.

„Prvo zadovoljstvo, onda posao, može?”, pitao je telo. „I možda još malo da naložim, šta ti misliš, je li hladno ovde?”

Mačka je zacvilela. Osetio je kako mu se penis ukrutio. Žena je žena, na kraju krajeva.

Svukao joj je pantalone i gaćice s tela. Uvek mu je zabavno da vidi šta se krije ispod odeće. Telo je mlado. Možda dvadeset pet godina. Maksimalno četrdeset. Godine nisu bitne.

Isprva je mislio da krene polako, da uživa u pogledu, takoreći, ali požuda je prevladala nad strpljenjem. Otkinuo je parče plastičnog kondoma, đavo zna kakve bolesti ona ima, obmotao ga oko erekcije i namestio telo u položaj idealan za penetraciju.

„Ostaćeš u kolibi koji dan da nam bude lepo”, rekao je i spetljao se kao devica u crkvenom letnjem kampu. Svršio je pre nego što je ušao u nju.

Kad mu se disanje usporilo i žudnja primirila, primetio je da se telo upišalo.

Upišalo se na njegov krevet – i to je prevagnulo.

„Dosta nam je bilo lepo”, rekao je, zakopčao pantalone i spremio telo za polazak.

Telo gotovo da ne može da hoda. Zamalo da se onesvesti, te zato ne ide toliko daleko koliko je nameravao. Vezao ju je po drugi put za drvo i otpustio vrpcu vreće u kojoj drži oružje.

Posmatrao je taj lepi predmet. Zavrnuo je prigušivač i držao pištolj među rukama spojenim za molitvu za ono što se upravo spremao da uradi.

Mjau. Maca više neće patiti.

Sedeli su više od sat vremena u hladnom automobilu čekajući znak da je kuća prazna.

Automobil je parkiran malo dalje na sporednom putu ka reci. Skriven je iza ambara tako da se ne vidi iz kuće, dok oni istovremeno imaju dobar pogled na to ko dolazi i odlazi. Prvo se odvezla žena s detetom na zadnjem sedištu, a sad je otišao i on.

Nije prvi put da sede ovde.

Svaki put kad se vraćaju u grad a nisu dovršili posao, Svala odahne, iako je ostave dobar deo izvan Gaskasa i mora da hoda kući. Kući kod mama Merte. Kući, u Ulici tetreba, gde se baba uselila umesto nestale mama Merte.

S njom je sve u redu, zaista. Radi ono što mama Merta nikad ne radi. Sprema hranu, čisti, ispunjava tišinu u stanu ćaskanjem. Ima rutinu. Mama Merta ponekad nestane, pa se posle nekoliko dana vrati i ne kaže gde je bila, ali ovog puta je drugačije. Prošlo je gotovo mesec dana otkako je prebacila torbu preko ramena, poljubila Svalu u glavu i rekla: *Brzo se vraćam, samo da kupim cigarete.*

Svala je zamolila baku da ne dira ništa u njenoj sobi. Da ne čisti niti skuplja prljavu garderobu dok je ona u školi. Soba je jedino netaknutno mesto. Kad legne na zebrastru prekrivač, ima osećaj da je mama Merta ponovo tu. Sedi za radnim stolom i pravi se da pregleda domaći zadatak. Mazi je po kosi i kaže: „Kad primim platu, radićemo nešto zabavno zajedno.”

Nekad je to odlazak na vašar u Jokmok da kupe šarene čarape i slatkiše.

Najčešće je to pica u *Bondornu*. Tamo radi pica-majstor iz Napulja. Mama Merta se kladi da je iz Sirije.
„Svejedno”, kaže Svala, „za mene jedna vegetarijana.”

Sir je vruć. Prži desni. Svala poručuje još jednu *koka-kolu*. Mama Merta još jednu čašu vina. Najzabavnija je posle prve čaše i još nekoliko gutljaja druge. Zbija šale o ljudima oko njih. Prepričava događaje koji su se desili davno. Priču o Laponcu koji je u restoranu naručio tetreba snežnicu. Nabio je kažiprst ptici u dupe i tvrdio da može da pogodi u kom mestu je ptica upucana. Možda u gradu Arvidsjaur. Ne seća se tačno. Ali kad Svala dopuni priču detaljima, mama Merta se naljuti. Zaškilji više nego inače i zgrabi Svalu za ruku: „Ti si Samkinja. A ne prokleta Laponka. Nemoj to nikad da zaboraviš. Budi ponosna na svoje poreklo.”

Koje poreklo? Nestala mama, mrtav tata. Baka sa suženim krvnim sudovima. Nema braću ni sestre, niti blisku porodicu koju bi bilo briga za nju.

„Osim Lizbet”, rekla je baka.

„A ko je Lizbet?”

„Lizbet Salander. Polusestra tvog oca.”

„Niko je nikad ranije nije spomenuo.”

„Tvoja mama nije htela da ima ništa s Nidermanovima”, kazala je baka. „Što je potpuno razumljivo.”

„Zašto?”, pitala se Svala, ali nije dobila jasan odgovor.

„Davno je to bilo, nije vredno pomena”, odvrtila je baka i time zatvorila tu temu. Prstom je prešla po linijama na Svalinom dlanu.

„Živećeš dugo”, rekla je. „Najmanje troje dece. Desiće se neki presek. Posle toga će sve biti dobro.”

Najmanje troje dece. Da donese nove laste na svet? To se neće desiti, dokle god se ona pita. Ali presek... Svala oseća da se već dešava. Drveće je već u vatrenim bojama jeseni. Želi da naslika plamenove. Oko vidi preko deset miliona nijansi. Želi da ih sve uhvati potezima četkice oko lista.

Ne zna kako se zovu muškarci na prednjem sedištu. Ali pretpostavlja ko stoji iza svega: čika Peter. Njen bezvredni očuh. Nikad ne bi mogla da ga nazove *tata* ili *otac*.

Iako već dugo ne živi s njima, krišom ih posmatra poput gladne štuke među trskom. Posebno u poslednje vreme, otkako je mama Merta nestala.

Socijalna radnica je rekla Svali da bude spremna na činjenicu da je ona možda umrla.

„Od čega?“, pitala je Svala.

„Tvoja mama je imala razne probleme.“

„Moja mama nije nestala svojevajno.“

„Nekad ne znamo sve o svojim roditeljima.“

„Možda ti ne znaš.“

Prednja vrata su se zatvorila uz tresak, a zadnja otvorila. Neko im se pridružio.

„Jesi li uplašena?“, pitao je.

„Ne“, rekla je.

„Je l' boli?“, pitao je zavrćući joj ruku.

„Ne“, ponovila je.

Približio joj se, prebacio joj ruku preko ramena i privukao je.

„Šteta što nemamo više vremena, imam osećaj da bi bila dobra za razne stvari. Samo si malo mršava“, rekao je uštinuvši je za rame, „ali si i baš slatka.“

Drugom rukom joj je pritisnuo bradu i okrenuo joj lice ka svom. Dala je sve od sebe da im se pogledi ne susretnu.

„Sad znaš šta će biti ako ne uspeš”, rekao je i prstom pokazao odsecanje glave. Zadržala je dah da ne bi osetila njegov zadah. Smrdi na neoprane zube, amonijak i dim, kao i svi Peterovi pajtaši.

Srce joj lupa, usta su joj lepljiva, a usne suve od hladnoće. Možda je bespomoćna, ali ima dve prednosti. Druga je da je ništa ne boli. Mogu da je tuku ili prže koliko hoće. Da joj skrckaju ruku ili polome nogu a da joj izraz lica ostane nepromenjen. Čak joj nije neprijatno ni kad je stegnu za vrat.

Prva prednost se ne može objasniti, prosto postoji. Kao da ima odgovore na pitanja pre nego što ih postave.

„*Nemaš ti oči da bi videla*”, kaže mama Merta. „*Već ih imaš zato što vidiš.*”

Nisu svi dani u *Bondornu* bili dani za dve *koka-kole*. Vredno je radila da zaradi za okrajke pice kao visoka Laponka u luna-parku.

Pogledaj, Kristina već ima preko dva metra i još uvek raste.

Gledaj ovo, ako pobediš Svalu u rešavanju Rubikove kocke, osvojićeš hiljadarku.

Svala nikad ne gubi, ali najbolji šou je nešto potpuno drugo.

Picerija ne izgleda kao ostale obične picerije, s gipsanim okvirom oko vrata i frižiderima koji zuje. *Bondorno* je uređen u stilu američke mafije. Uramljene slike Ala Kaponea, Džonija Torija, Lakija Lučana, Džoa Maserije i ostalih gangstera okačene su na zidovima, kao i filmski poster, uramljeni komadi garderobe i staro blokirano oružje.

U ćošku je sef, ali umesto novca i dijamanta, u njemu stoje tanjiri i pribor za jelo.

Čika Peter je došao na tu ideju. Jedini poklon koji je ikada dao Svali jeste baš sef. Nije veliki, ali je težak. I pre svega – zaključan je.

„Ne znam šta je unutra”, rekao je, „ali ako uspeš da provališ šifru, možeš da ga zadržiš, šta god da je.”

Tada je imala deset godina i znala je da on laže, ali morala je da pokuša. Ima nešto u njenim prstima i mozgu. Brojevi joj se vrte poput loptica u tomboli. Tako to ona vidi. Ili oseća. Potrebno je nekoliko pokušaja da posloži informacije. Čika Peter je nestrpljivo tapkao u mestu.

Kad je osetila da je šifra ispravna, okrenula se ka čika Peteru i rekla da ne zna. Ne ume ovo da reši.

U tom trenutku je sve moguće. Možda će se naljutiti i početi da viče na nju, kao što to najčešće biva. Možda će je udariti. To se sve ređe dešava. Ili će možda zalupiti vratima za sobom toliko jako da lampa u hodniku tresne o tavanicu.

Sedela je ćutke i osluškivala. Kad je bila sigurna da je stvarno izašao iz stana, odškrinula je vrata sefa.

U sefu je bio novac. Više novca nego što je ikada videla. Ali dok je brojala novčanice od po petsto kruna, iznenada se stvorio iza nje.

Do sada je već shvatio da fizičko nasilje ne deluje na Svalu. Ništa je ne boli. Ali zato boli mama Mertu.

„Jasno ti je da moram da te kaznim”, rekao je. „Neće ti pomoći ako začepiš uši.”

Na zabavnu ideju za sef u piceriji došao je nekoliko godina kasnije.

Gosti odaberu kod i Svala ga pogodi. Ponekad dobije poneku paru za svoj džep. Ili bakšiš koji promakne čika Peterovim pohlepnim očima. Novac čuva u plišanom majmunu s nakostrešenim krznom, koji je na njenom krevetu. Rašije šav, izvadi malo filcanog punjenja i onda ga ponovo ušije.